

52. Högvadsåns dalgång

Naturvärde: ZBHGFL

Klass: 1

Ekokarta-löpnr: 5261-01

Areal: 2 014 ha

Socken: Köinge, Okome, Svarträ, Ullared och Fagered

Omfattning

Området innefattar Högvadsåns dalgång från mynningen i Ätran vid Ätrafors till Hackarpssjön.

Nuvarande status

Natura-2000 (pSCI) för Högvadsån, Sumpafallen och Kyrkocka.

Naturresevat vid Sumpafallen.

Biotopskydd och naturvårdsavtal vid Ryen.

Högvadsåns dalgång ingår i riksintresse för naturvård NN 12, för kulturminnesvård KN 19 och för friluftslivet FN 9.

Bedömning

Högvadsån har stora geovetenskapliga värden och en unik topografi med många vackra forssträckor och fall. Växt- och djurlivet i ån och i dalgången i övrigt är mycket rikt med många hotade och sårbara arter. Där finns också västkustens främsta reproduktionsbottnar för lax och öring med en naturlig laxstam. Högvadsån är tillsammans med Fylleån Hallands mest värdefulla vattendrag och har en mycket skyddsvärd bottenfauna. Flera värdefulla ädellövskogar och naturbetesmarker finns även i området. Flera geovetenskapligt värdefulla bildningar finns även.

Det är av allra största vikt att Ätran och Högvadsåns naturliga laxstam bevaras och att reproduktionsbottnarna skyddas mot negativt påverkan. Det förutsätter att pågående försurning motverkas genom fortsatt kalkning av Högvadsån. Det är viktigt med fortsatt skötsel och restaurering av ängar och naturbetesmarker, att värdefulla skogar undantas från rationell skogsskötsel och att geologiskt värdefulla formationer undantas från exploatering.

Högvadsån har sitt källflöde på det småländska höglandet. Dalgången har bildats i den sprickdal som i nordsydlig riktning sträcker sig genom den halländska kustslätten.

Högvadsån hyser unika bestånd av vildlax. Lekbottnar av störst betydelse finns i Högvadsån nedströms Lia-dammen.

Bottenförhållandena i Högvadsån är också gynnsamma för flodpärlmussla. Mänskliga aktiviteter har lett till en betydande minskning av bestånden av flodpärlmussla både i Sverige och andra länder. Undersökningar tyder på att flodpärlmusslan påverkas negativt av försurningen, samtidigt som det inte är klarlagt vilka direkta effekter kalkningsåtgärder har. Högvadsån har kalkats sedan 1978.

Högvadsåns bottenfauna är unik med många rödlistade och sällsynta sländor och andra vatteninsekter.

Även djurlivet i övrigt är rikt och vid Högvadsån förekommer fåglar som forsärsla, kungsfiskare och strömstare.

Särskilt värdefulla delområden

Nedan beskrivs de mest värdefulla delområdena i dalgången, utöver själva vattendraget:

A. Jonsgård-Uvbjär (16,7 ha)

Vid Jonsgård finns en naturbetesmark i en bäckravin. Området är ett av Hallands mest artrika och är oerhört värdefullt. Floran är mycket artrik med hävdgynnade arter som darrgräs, smörbollar, svinrot, sommarfibbla,

brudbröd och gökblomster. En del gamla och grova lövträd av klibbal, björk och ek finns även i området som dessvärre är under igenväxning på grund för svag beteshävd.

På Uvbjär finns ädellövskogar med senvuxna träd och en del död ved i form av torrakor och högstubbar. Floran är rik med blåsippa, skogsbingel och svartbräken samt på äldre ekar signalarterna rostfläck, lunglav och fällmossa.

B. Uvbjär-Ekenehalla (62,9 ha)

I området finns ekskogsbevuxna berg och skogsholmar, omgivna av jordbruksmark, med ett rikt växt- och djurliv. Bergbranter och stråk med basiska bergarter förekommer. I frodigare partier finns mycket hassel samt blåsippa och skogsbingel och i bergbranterna finns bitvis rikligt med svartbräken.

Kryptogamfloran är rik på äldre ekar med rödlistade eller sällsynta arter som gryinig lundlav, mussellav, lunglav och grov fjädermossa.

C. Kyrkbacka-Sumpafallen

I naturreservatet Sumpafallen finns, förutom fina forsar och fall i Högvadsån, alsumpskogar, hedekskogar, betad ekhagmark och bergbranter samt ett mycket rikt växt- och djurliv. Här finns bland annat ett av länets finaste källområden, grova ekar och hasslar, stora alsocklar, senvuxna ekar och grova lågor av lövträd. Bland de många rödlistade arterna kan nämnas bryhnia, dunmossa, örlov och brödmärgsticka. Dessutom är bottenfaunan i ån av högsta klass med många sällsynta arter, floran av stenlavar artrik m.m.

Vid Kyrkbacka väster om Sumpafallen finns värdefulla naturbetesmarker med hävdgynnade arter som backsippa, jungfrulin, kattföt, slätterfibbla och darrgräs.

Området vid och söder om Svartrå kyrka består av ett geovetenskapligt värdefullt isälvsdelta, örört och av imponerande storlek. I kanten mot ån finns en 20 meter djup rasbrant i vars nedre del flera källor rinner ut. Större delen av deltat utgörs av öppen jordbruksmark.

D. Floastad (46 ha)

Vid Floastad finns ett naturskönt, kuperat landskap med bergshöjder, äldre ädellövskogar och alsumpskog.

Kärlväxtfloran är rik med bland annat trolldruva, kransrams, blåsippa och bergbräken. På äldre ekar och bokar finns en rik moss- och lavflora med rödlistade arter som almlav, mussellav, violettgrå porlav och stor knopplav. I alsumpskogens källflöden växer sällsynta mossor som rutlungmossa och dunmossa.

E. Kogstorp (66,6 ha)

Vid Kogstorp finns ett geovetenskapligt värdefullt sk sandurplan, med en svagt undulerande yta, som bildades i slutskedet av den senaste nedisningen. Sandur kallas grus- eller sandslätter som avlagrats av en eller flera isälvar framför en glaciär. Stora, aktiva sandur-fält finns idag vid Vatnajökull på Island. Vid Kogstorp utgörs de översta lagren på fältet främst av grus.

F. Lindåsen-Fridhemsberg (9,8 ha)

Lindåsen är en grovblockig bergssluttning bevuxen med äldre bokskog. Här finns bergbranter och en hel del död ved. På äldre bokar växer rödlistade lavar som bokvårtlav, almlav, rosa lundlav och violettgrå porlav och landmolluskfaunan är rik.

En kilometer nordost om Fridhemsberg finns ytterligare en bergbrant med äldre bokskog och här tillkommer bland annat de rödlistade lavarna gråblå skinnlav och liten ädellav.

G. Horsared (5,2 ha)

I bergbranten vid Horsared växer äldre ädellövskog med bok, ek och asp. Här finns en hel del död ved och en rik kryptogamflora med arter som havstulpanlav, stor knopplav, bokfjädermossa, lunglav och gryinig filtlav.

H. Lia (10,7 ha)

Invid Högvadsån vid Lia finns gamla bokskogar, ekhagmarker, blandädellövskogar och sumpskogar med al och videsnår. Kryptogamfloran är rik med rödlistade arter som sydkvastmossa, kornbandmossa, vedspik, liten lundlav och atlantärgmossa.

Referenser

Arup, U. Stenlavar i naturskyddade områden i Hallands län 2001. Länsstyrelsen Halland meddelande 2002:25.

Arup, U. Stenlavar i naturskyddade områden i Hallands län 2002. Länsstyrelsen Halland meddelande 2003:14.

Eriksson, M., Henriksson, L. och Oscarson, H. 1985. Flodpärlmusslan i Halland. Länsstyrelsen meddelande 1984:13.

Erlandsson, J. 2000. Områden av riksintresse för Naturvård i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 2001:20.

Falkenbergs kommun. 1991. Bygd att vårda. Program för kulturmiljövård.

Fritz, Ö. 1996. Inventering av skogliga nyckelbiotoper inom naturskyddade områden i Hallands län 1995. Länsstyrelsens meddelande 1996:10.

Fritz, Ö. 1996. Ytvattenvårdsprogram för Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 1996:13.

Fritz, Ö. 1997. Skyddsvärd bottenfauna i rinnande vatten. Länsstyrelsens meddelande 1997:2.

Hernborg, K., Skålles, H. & Lindfeldt, K. 1989. Ängs- och hagmarker i Falkenbergs kommun. Länsstyrelsens meddelande 1989:11.

Larsson, K. 1988. Översiktlig naturinventering av Åtrans och Högvadsåns dalgångar i Falkenbergs kommun. Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen 1977. Natur i Hallands län, inventering och handlingsprogram för allmän naturvård.

Länsstyrelsen 1988. Områden av riksintresse. Kulturminnes vård. Länsstyrelsens meddelande 1988:17.

Länsstyrelsen 1988. Områden av riksintresse. Friluftsliv. Länsstyrelsens meddelande 1988:18.

Länsstyrelsen 2002. Natura 2000 Regeringsgodkända områden i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 2002:1.

Länsstyrelsens artdatabas (ej publ.)

Naturvårdsverket 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, ej publicerad.

Proschwitz, T. 2001. Miljöövervakningsstudier av landlevande mollusker i Hallands län. Länsstyrelsen Halland meddelande 2001:13.

Schibili, H. 1999. Biologisk uppföljning i kalkade vattendrag inom Hallands län Redovisning av elfiske samt fångststatistik och resultat i leklax- och smoltfällor 1998. Länsstyrelsen meddelande 199:14.

Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotops inventering 1993-1996, opublicerad.

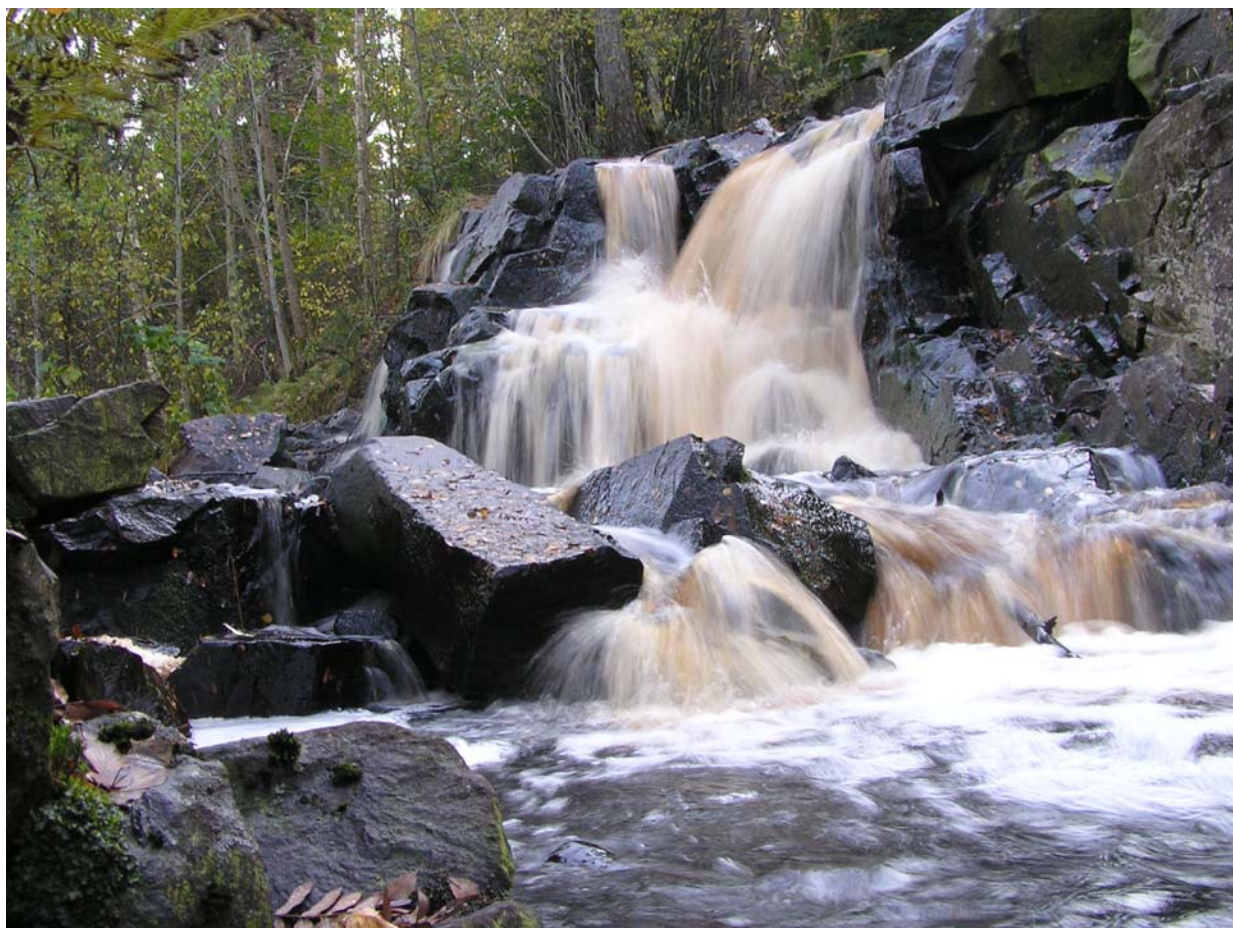

Foto: Ingemar Alenäs